

**TURU-
UURINGUTE
AS**

PÄÄSTEAMET
Estonian Rescue Board

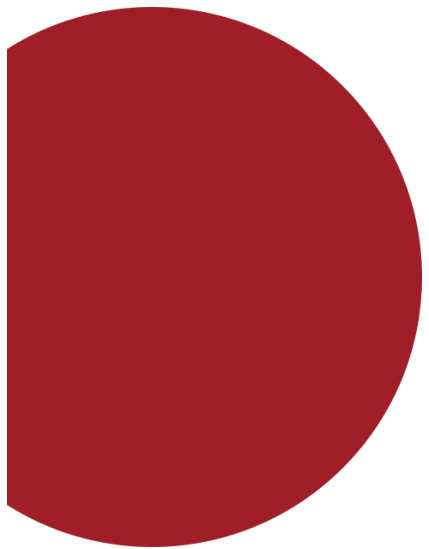

Elanikkonnakaitse - hoiakud ja teadlikkus kriisivalmiduse osas

Päästeamet
Oktoober 2024

Teemad

- **Varumine**
 - Olemasolevad vahendid ja varud kriisi- ja hädaolukorras hakkama saamiseks (6)
 - Kriisivarude ja kriisiks valmistumise info saamise veebileht (7)
- **Kriisivalmidus**
 - Valmisolek võimalikuks kriisiolukorraks – hinnang (1)
 - Mitte-valmistumise põhjused (2)
 - Võimekus iseseisvalt hakkama saada ühe nädala ilma elektri, vee ja küttega – hinnang (3)
- **Ohuteavitus**
 - Ohuteavituse kanalite usaldamine (5)
 - Teadlikkus riigi ametlikest ohuteavituse kanalitest (4)
- **Varjumine**
 - Käitumine riigi ohuteavituse korral (8)
 - Avalikes varjumiskohtades varjumise võimalused (9)
- **Evakuatsioon**
 - Käitumine evakuatsiooni korral (10)
 - Kaasavõetavad asjad evakuatsiooni korral (11)

Metoodika

Metoodika

- **Üldkogum:** vähemalt 18-aastased Eesti elanikud (Statistikaameti andmetel 01.01.2024 seisuga 1 106 808 inimest)
- **Küsitlusinstrument:** struktureeritud ankeet, mis koostati Päästeameti ning Turu-uuringute AS-i koostöös.
- **Andmekogumise meetod:** Omnibuss: 50%Turu-uuringute AS veebipaneel ja 50% telefoni-intervjuud)
- **Valimi moodustamine:** Kasutati üldkogumi proportsionaalset mudelit soo, vanusegruppide, rahvuse, hariduse, piirkonna ja asulatüübi järgi ehk küsitlustöö käigus jälgiti lõppvalimi (küsitlusele vastanud) proportsionaalsust nimetatud lõigetes, vajadusel suunati alatäitunud rühmadesse rohkem meeldetuletuskirju ja/või võeti kasutusele lisavalim. Peale küsitlustöö lõppu teostati andmete kaalumise (Slaid 5).
- **Valimiviga:** $\pm 3,1\%$, väiksemate gruppide vaatlemisel võib viga olla suurem
- **Valimi suurus:** 1 007 vastajat
- **Küsitlusaeg:** 1.10 – 10.10.2024.
- **Intervjuude pikkus:** 11 küsimust
- **Tulemuste esitamine:**
 - Käesoleva raporti joonistel ja tabelites esitatud andmed on ümardatud (esitatud pole komakohtadega arve), mistõttu ei pruugi vastuskategooriate osakaalude liitmisel saadav summa alati tulemuseks anda täpselt 100%.
 - Aruande tekstis on tulemuste võrdlus sotsiaal-demograafilistes lõigetes esitatud vaid sel juhul, kui rühmade vahelised erinevused või rühmade erinevused koguvalimi keskmisest osutusid statistiliselt oluliseks (95%-lisel usaldusnivool).

Metoodika

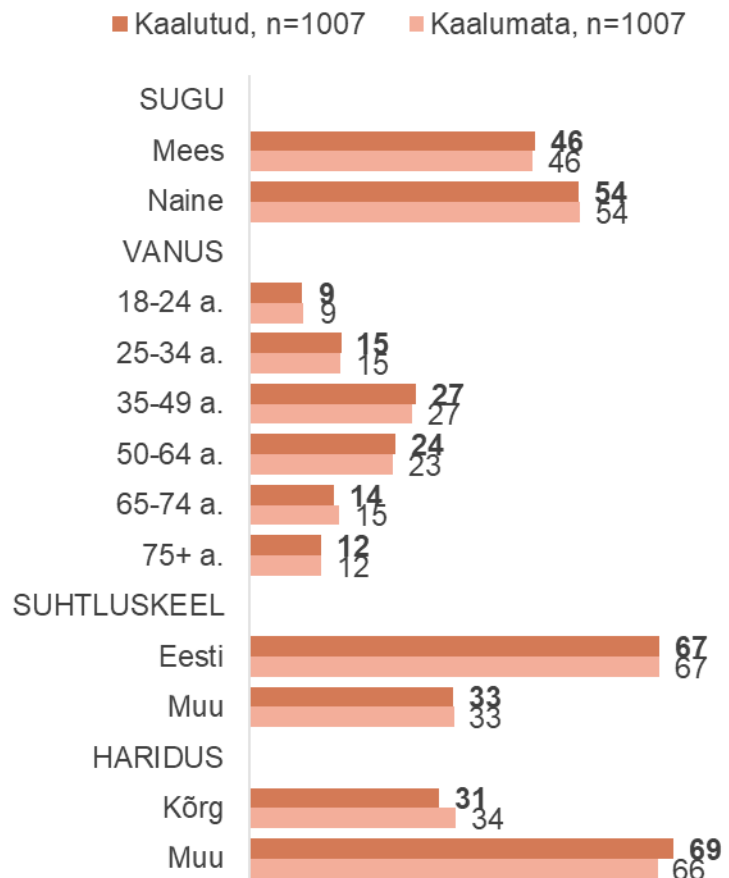
Vastajate jagunemine

* Regionaalne jaotus põhineb NUTS 3 jaotusel:

- Põhja-Eesti: Harju maakond
- Lääne-Eesti: Hiiu, Lääne, Pärnu ja Saare maakond
- Kesk-Eesti: Järva, Lääne-Viru ja Rapla maakond
- Kirde-Eesti: Ida-Viru maakond
- Lõuna-Eesti: Jõgeva, Põlva, Tartu, Valga, Viljandi ja Võru maakond

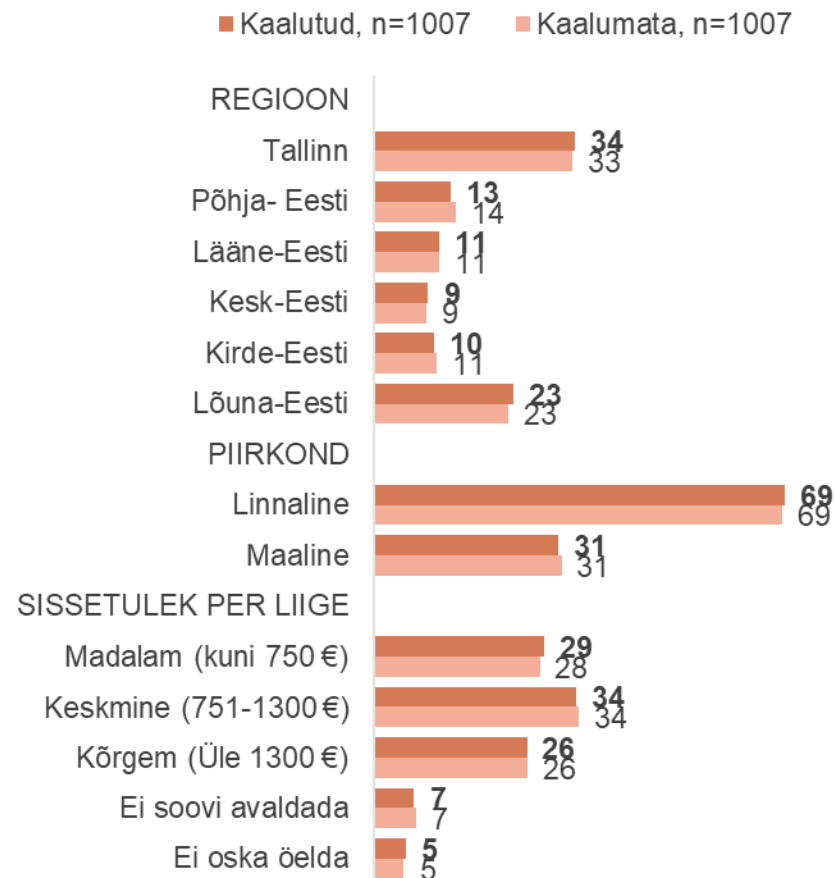
Vastajate jagunemine

n=kõik, %

Vastajate jagunemine

n=kõik, %

Tulemused

Varumine

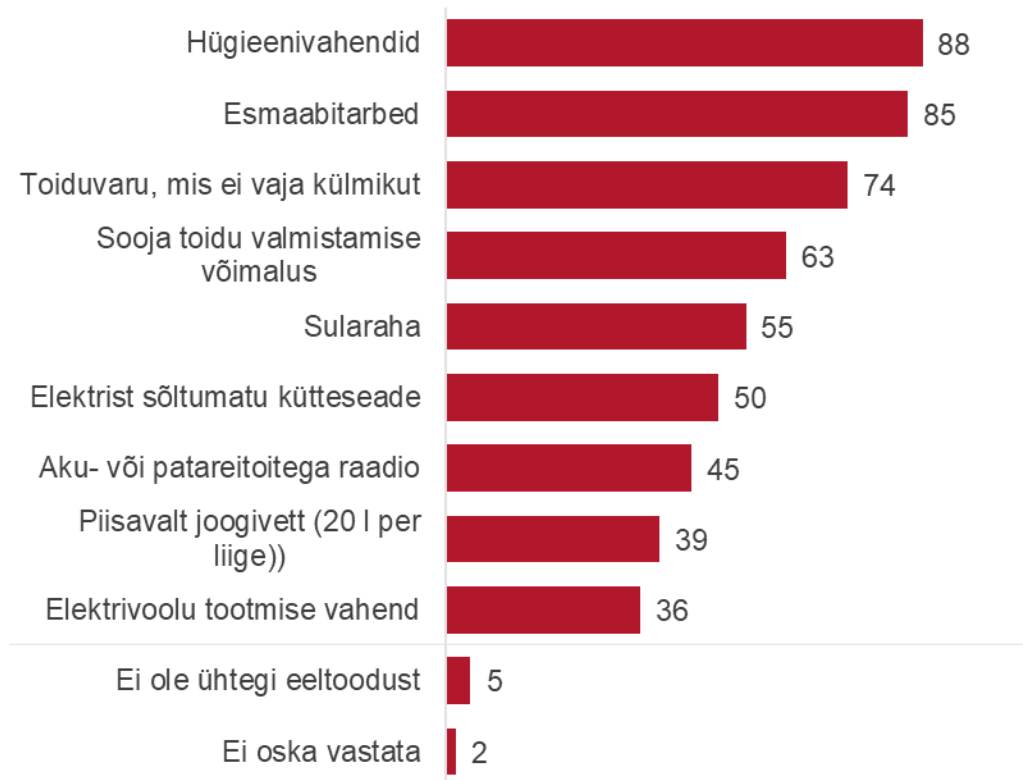
Olemasolevad vahendid ja varud kriisi- ja hädaolukorras hakkama saamiseks

- Kriisi- ja hädaolukorras hakkama saamiseks on suuremal osal elanikkonnast vajalikud vahendid ja varud olemas.
- Kõige suuremal osal elanikkonnast on olemas hügieenivahendid ja esmaabitarbed (vastavalt 88% ja 85%), 74% on olemas ka toiduvarud ja enam kui pooltel külmikut mittevajav toiduvaru ning sularaha. Pooltel on olemas ka elektrist sõltumatu kütteseade. Vähem kui pooltel on olemas aku- või patareitoitega raadio, piisavalt joogivett või elektritootmise vahend.
- Erinevad vahendid ja varud on sagedamini olemas üle 50-aastasel, eestikeelsetel ja maapiirkondade elanikel. Haridusest ja sissetulekugruppidest tulenevalt erisusi ei ilmnenud.

Olemasolevad vahendid ja varud kriisi- ja hädaolukorras hakkama saamiseks

n=kõik, %

■ 10/2024, n=1007

Varumine

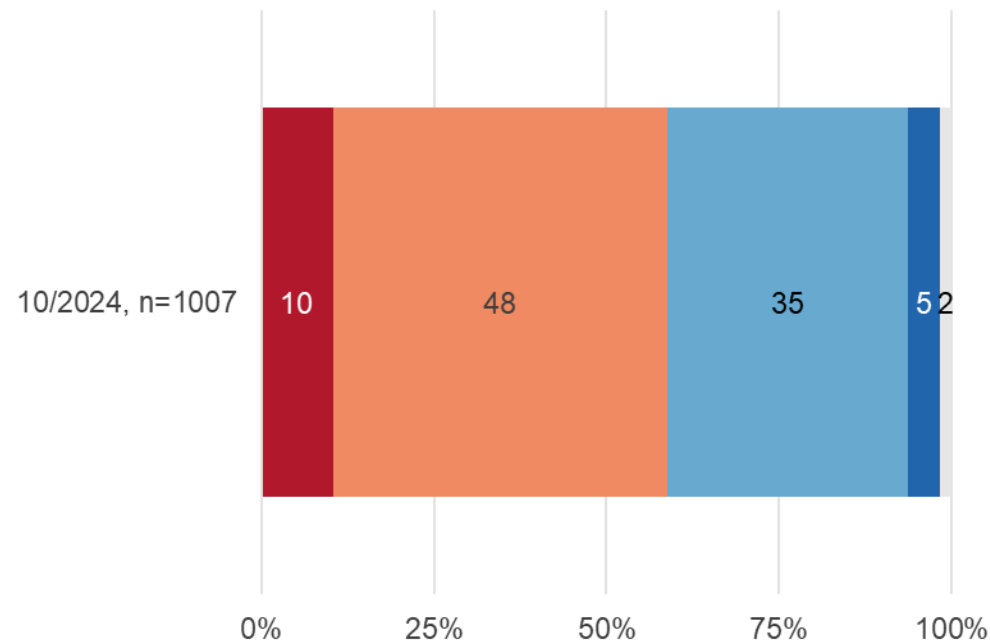
Olemasolevad vahendid ja varud kriisi- ja hädaolukorras hakkama saamiseks

- Vastavalt sellele, kui palju erinevaid vahendeid ja varusid vastajal kriisi- ja hädaolukorraks loetletud 9-st olemas oli, jaotasime nad nelja erinevasse gruppi:
- **10%-l on olemas kõik varud (9)** – keskmisest sagedamini meestel, 65-74-aastastel, eestikeelsetel, Lääne-Eesti ja maapiirkondade elanikel;
- **48%-l on olemas suurem osa varudest (5-8)** – keskmisest sagedamini 50-64-aastastel ja üle 74-aastastel, eestikeelsetel, Kesk-Eesti ja maapiirkondade elanikel;
- **35%-l on olemas mingid varud (1-4)** – keskmisest sagedamini 18-34-aastastel, muukeelsetel, Tallinna ja Kirde-Eesti ning linnaliste piirkondade elanikel; sagedamini on neil olemas hügieenivahendid (78%) ja esmaabitarbed (73%), toiduvaru (53) ja seejärel erinevatel eelmistest gruppidest sularaha (32%);
- **5%-l ei ole varusid (0)** – keskmisest sagedamini 35-49-aastastel ja muukeelsetel.

Kriisivarude seis

n=kõik, %

- Olemas kõik varud (9)
- Olemas suurem osa varudest (5-8)
- Olemas mingid varud (1-4)
- Ei ole varusid (0)
- Ei oska vastata

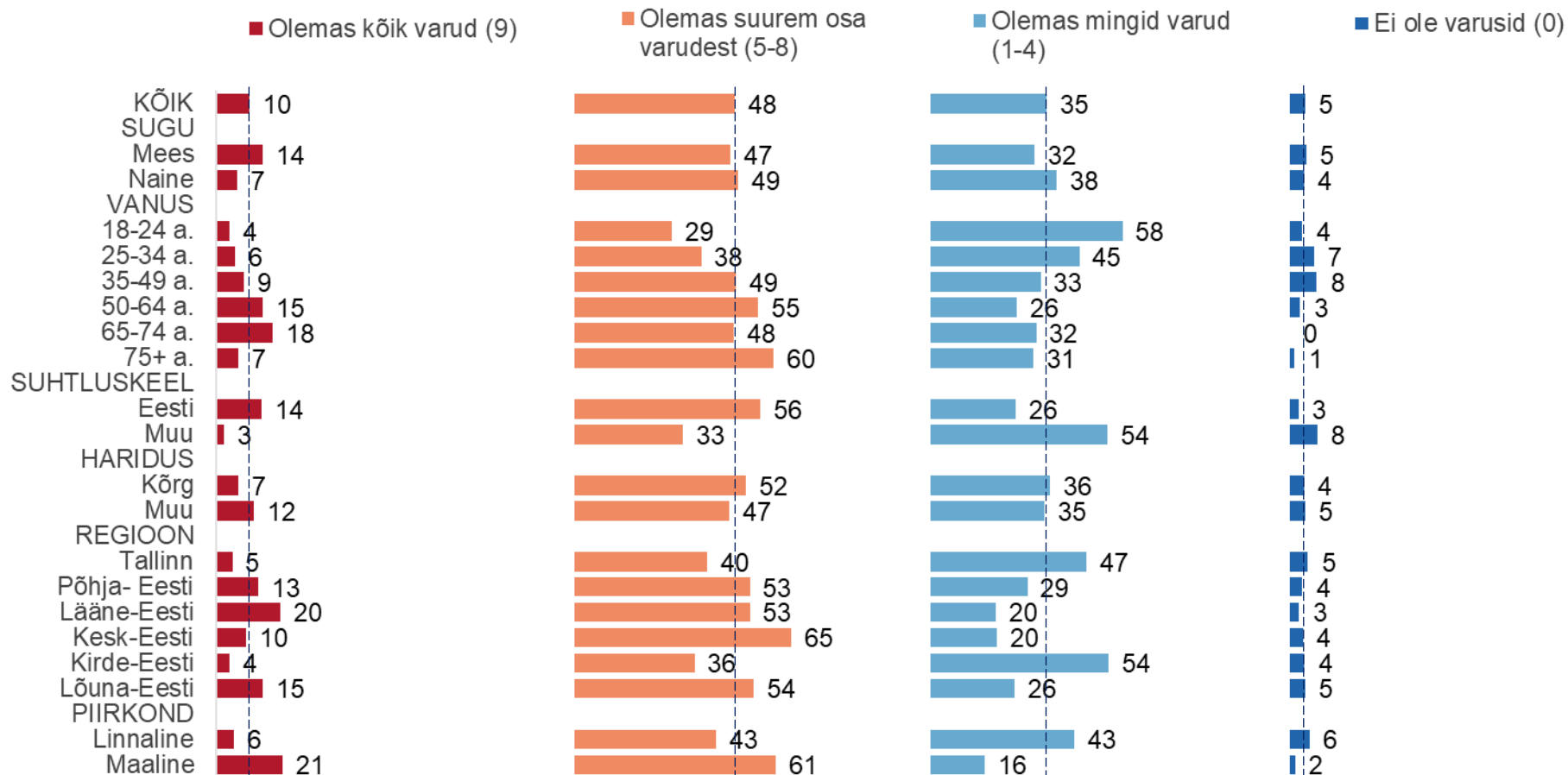

Varumine

Olemasolevad vahendid ja varud kriisi- ja hädaolukorras hakkama saamiseks

Kriisivarude seis

n=kõik, %

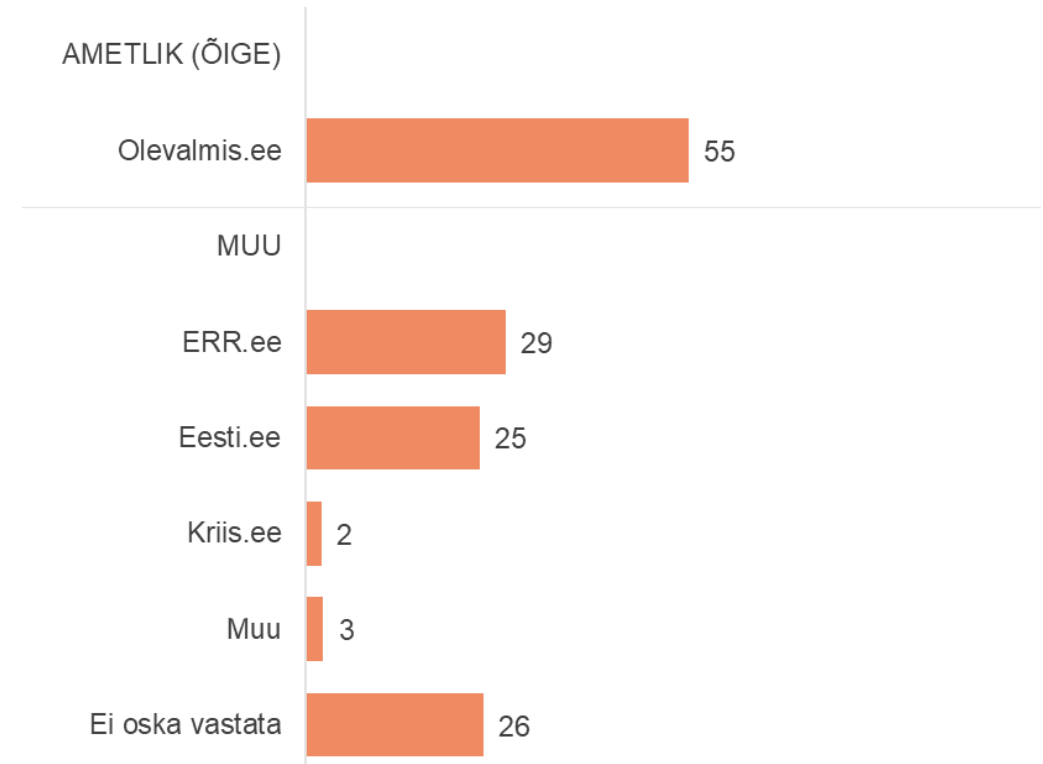

Varumine

Kriisivarude ja kriisiks valmistumise info saamise veebileht

- Vajalikku infot kriisivarudest ja kriisiks valmistumiseks leitakse enim veebilehelt olevalmis.ee, sealt oleks seda otsimas 55% elanikkonnast, ühtlasi on see ka ametlikuks vastava info otsimise kanaliks. Sagedamini otsiksid just sellelt lehelt infot naised (61%), 25-49-aastased (vähemalt 61%), eestikeelne (59%) ja kõrgharidusega (66%) elanikkond.
- Vähemalt neljandik elanikkonnast loodaks leida infot kriisivarude ja kriisiks valmistumise kohta ka ERR.ee ja Eesti.ee vahendusel. ERR.ee vahendusel sooviks infot leida sagedamini üle 74-aastased (42%) ja eestikeelne (35%) elanikkond.
- Muude vastustena nimetati 2% poolt Kriis.ee veebilehte ja 3% poolt mõnda muud veebilehte.
- Kõigilt nimetatud kanalitelt oleks infot otsimas sagedamini end kriisiolukorraks hästi ettevalmistanud elanikud, ühtlasi need, kes peavad enda võimekust võimalikus kriisiolukorras vähemalt nädala iseseisvalt hakkama saada heaks.
- Murettekitavalt palju on aga inimesi, kes **ei tea**, milliselt veebikanalilt vajalikku infot leida võiks (neljandik); sagedamini on neid meeste (31%), muukeelsete (38%) ja kõrgharidusest madalama haridusega (30%) elanike seas, piirkonniti Kirde-Eestis (41%).

Veebileht, kust leitakse vajadusel infot kriisivarudest ja kriisideks valmistumiseks
n=kõik, %

Kriisivalmidus

Valmisolek võimalikuks kriisilukorraks - hinnang

- Enda või oma pere valmisolekut võimalikuks kriisilukorraks, näiteks elektrikatkestuseks, sõjaliseks olukorraks vmt, hindab 46% elanikkonnast heaks, s.h vaid 4% väga heaks ja veidi enam ehk 50% halvaks, s.h 10% väga halvaks, hinnangut ei osanud anda 4%.
- Valmisolekut kriisilukorraks peavad (väga ja pigem) heaks sagedamini pigem üle 49-aastased, eelkõige üle 74-aastased, eestikeelsed ja piirkonniti Kesk- ja Lõuna-Eesti ning maapiirkondade elanikud.
- Valmisolekut kriisilukorraks peavad (väga ja pigem) halvaks sagedamini kuni 50-aastased, muukeelsed ja piirkonniti Kirde-Eesti ning linnaliste piirkondade elanikud.
- Lisaks eristub selgelt, et mida parem on elanike kriisivarude seis, seda paremaks hindavad nad ka oma valmisolekut võimalikuks kriisilukorraks ja vastupidi – nii peavad oma valmisolekut heaks lausa 88% neist, kel olemas kõik vajalikud varud ja 59% neist, kel olemas suurem osa varudest; samas peetakse oma valmisolekut valdavalt halvaks juhul, kui olemas on vaid osalised varud (74%) või varud puuduvad sootuks (92%).

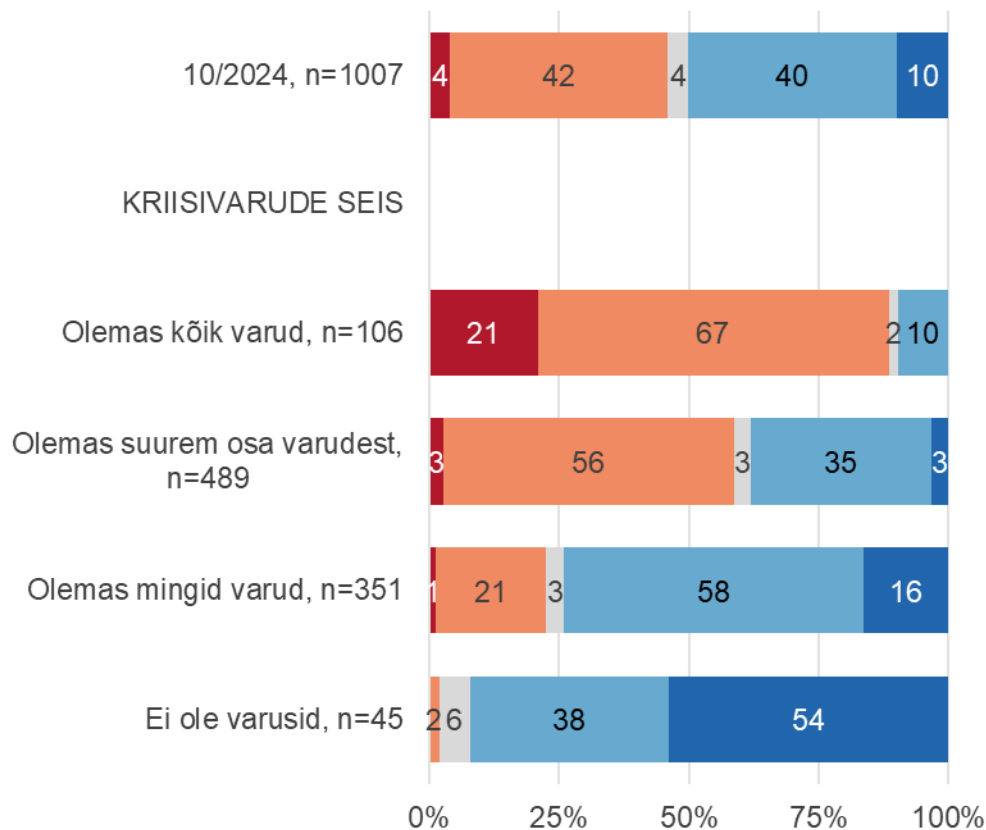
Kriisivalmidus

Valmisolek võimalikuks kriisilukorraks - hinnang

Valmisolek võimalikuks kriisilukorraks

n=kõik, %

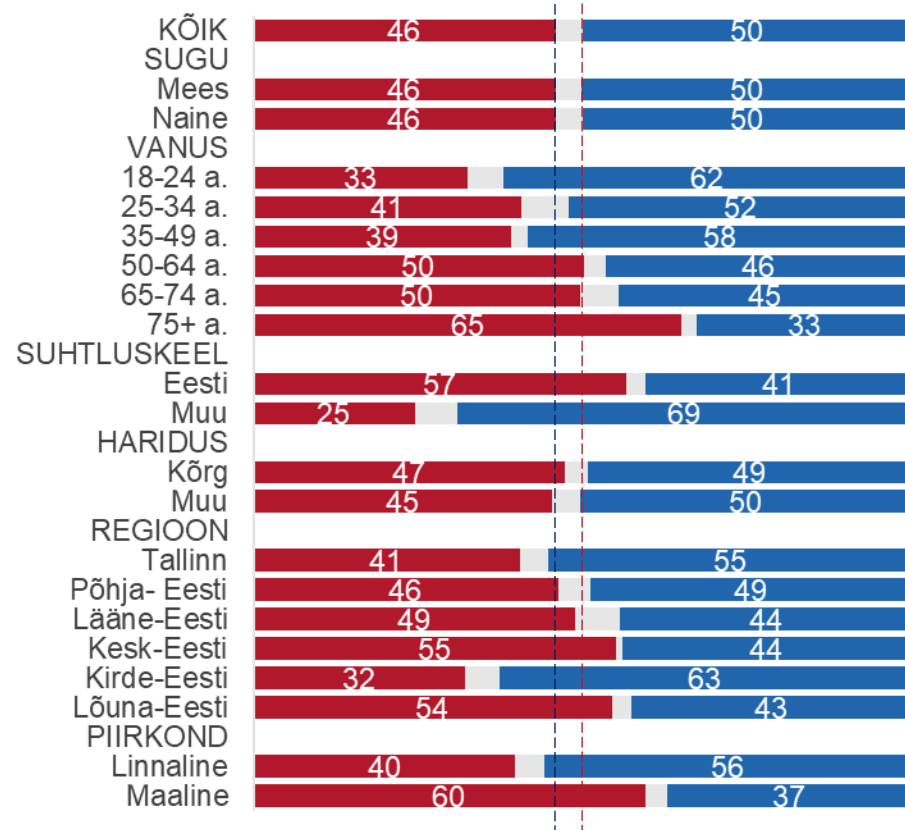
■ Väga hea ■ Pigem hea ■ Ei oska vastata ■ Pigem halb ■ Väga halb

Valmisolek võimalikuks kriisilukorraks

n=kõik, %

■ Hea ■ Ei oska vastata ■ Halb

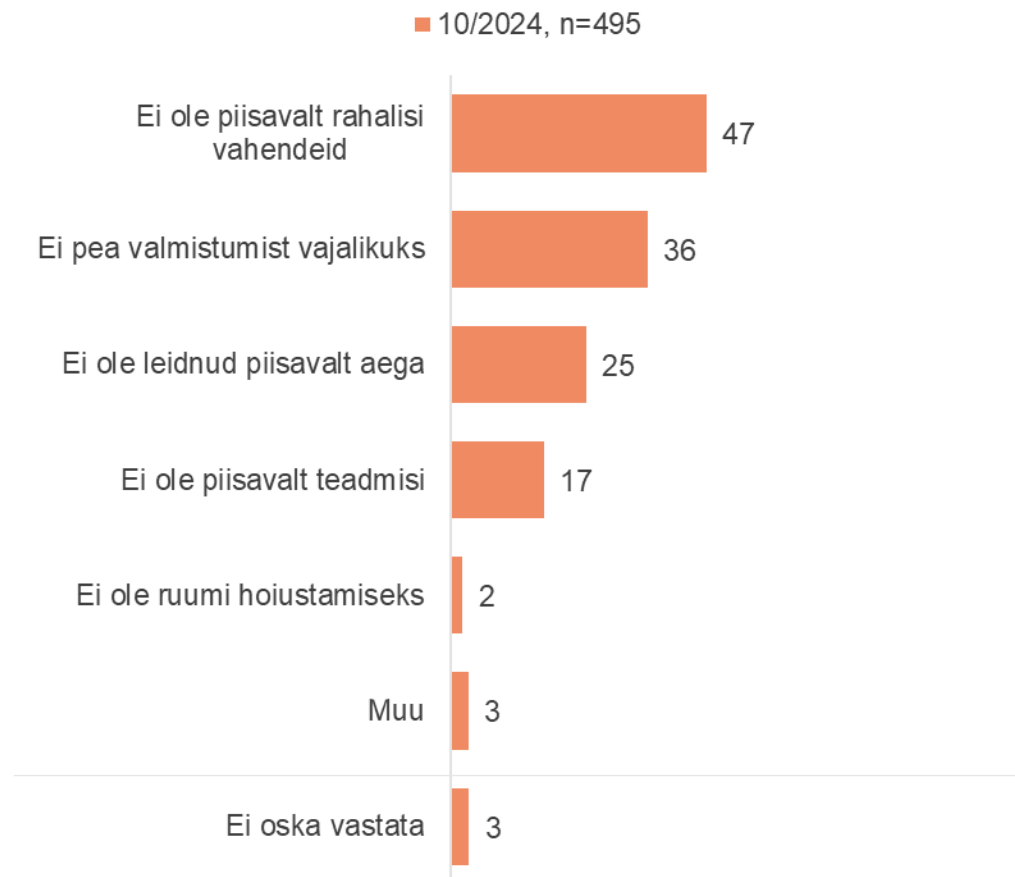

Kriisivalmidus

Valmisolek võimalikuks kriisilukorraks - Mitte-valmistumise põhjused

- Neilt, kes pidasid oma valmisolekut võimalikuks kriisilukorraks halvaks, uuriti, mis põhjusel nad ei ole selleks valmistunud.
- Peamiseks mitte-valmistumise põhjuseks on **rahaliste vahendite nappus** – sagedamini muukeelsete (53%), piirkonniti Kirde-Eesti elanike (65%) ja madalamasse sissetulekugruppi kuulujate (61%) jaoks.
- 36% **ei pea kriisilukorraks valmistumist vajalikuks**; siinkohal ei eristunud ükski elanikkonna grupp olulisel määral.
- Neljandikul **ei ole piisavalt aega** ja kuuendikul **piisavalt teadmisi**, et kriisilukorraks valmistuda – mõlemal juhul nimetasid vastavat põhjust sagedamini noored, kuni 29-aastased.
- 2% tõi muude vastuste seas välja, et kriisivarude hoiustamiseks **ei ole piisavalt ruumi** ja 3% nimetas midagi muud (ei taha sellele mõelda, loodab riigi toele).

Võimalikuks kriisilukorraks mitte-valmistumise põhjused
n=pidasid oma valmisolekut halvaks, %

Kriisivalmidus

Võimekus iseseisvalt hakkama saada ühe nädala ilma elektri, vee ja kütteta - hinnang

- Enda või oma pere võimekust iseseisvalt hakkama saada ühe nädala ilma elektri, vee ja kütteta, hindab 51% elanikkonnast **heaks**, s.h vaid 9% väga heaks ja 47% **halvaks**, s.h 15% väga halvaks, hinnangut ei osanud anda 2%.
- Võimekust iseseisvalt hakkama saada ühe nädala ilma elektri, vee ja kütteta peavad (väga ja pigem) **heaks** sagedamini pigem üle 49-aastased, eelkõige 50-64-aastased, eestikeelsed ja piirkonniti Lääne- ja Lõuna-Eesti ning maapiirkondade elanikud. Ehk valdavalt samad elanikkonnagrupid, kes on enda hinnangul kriisiolukorraks hästi valmistunud (kokku kattuvus 78%).
- Võimekust iseseisvalt hakkama saada ühe nädala ilma elektri, vee ja kütteta peavad (väga ja pigem) **halvaks** sagedamini kuni 50-aastased, muukeelsed ja piirkonniti Tallinna ja Kirde-Eesti ning linnaliste piirkondade elanikud. Ehk valdavalt samad elanikkonnagrupid, kes on enda hinnangul kriisiolukorraks halvasti valmistunud (kokku kattuvus 71%).
- Lisaks eristub selgelt, et mida parem on elanike kriisivarude seis, seda paremaks hindavad nad ka oma võimekust iseseisvalt hakkama saada ühe nädala ilma elektri, vee ja kütteta ja vastupidi - nii peavad oma valmisolekut **heaks** lausa 97% neist, kel on olemas kõik vajalikud varud, 66% neist, kel on olemas suurem osa varudest; samas kui oma valmisolekut peetakse valdavalt **halvaks** juhul, kui on olemas vaid osalised varud (74%) või varud puuduvad sootuks (89%).

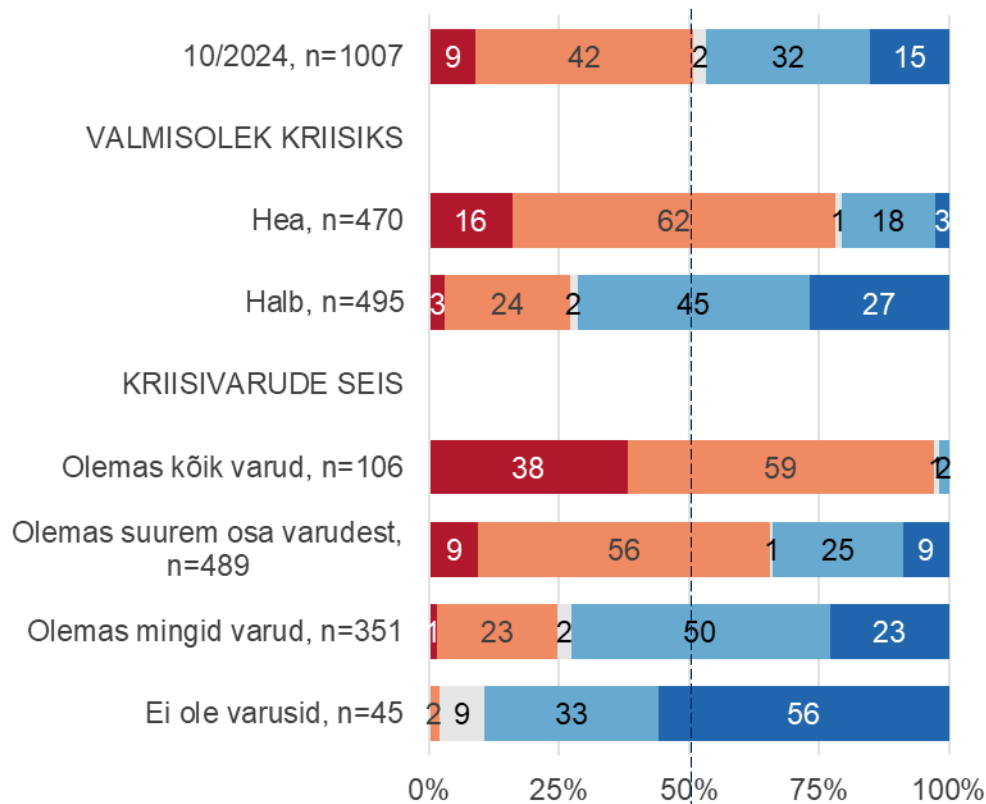
Kriisivalmidus

Võimekus iseseisvalt hakkama saada ühe nädala ilma elektri, vee ja küttega - hinnang

Võimekus iseseisvalt hakkama saada ühe nädala ilma elektri, vee ja küttega

n=kõik, %

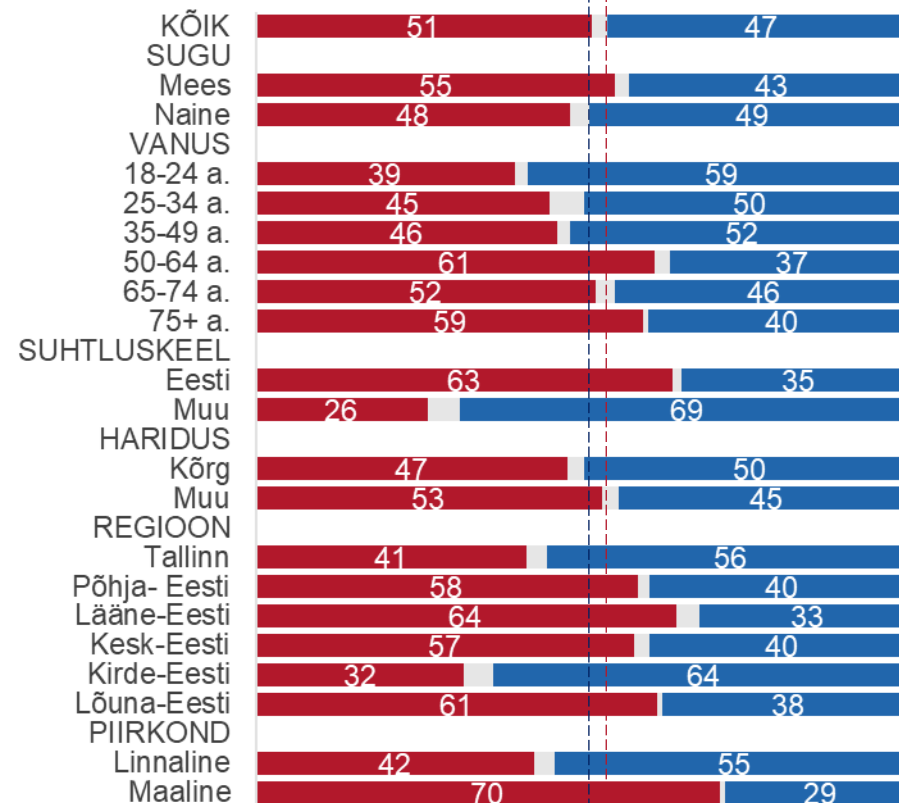
■ Väga hea ■ Pigem hea ■ Ei oska vastata ■ Pigem halb ■ Väga halb

Võimekus iseseisvalt hakkama saada ühe nädala ilma elektri, vee ja küttega

n=kõik, %

■ Hea ■ Ei oska vastata ■ Halb

Ohuteavitus

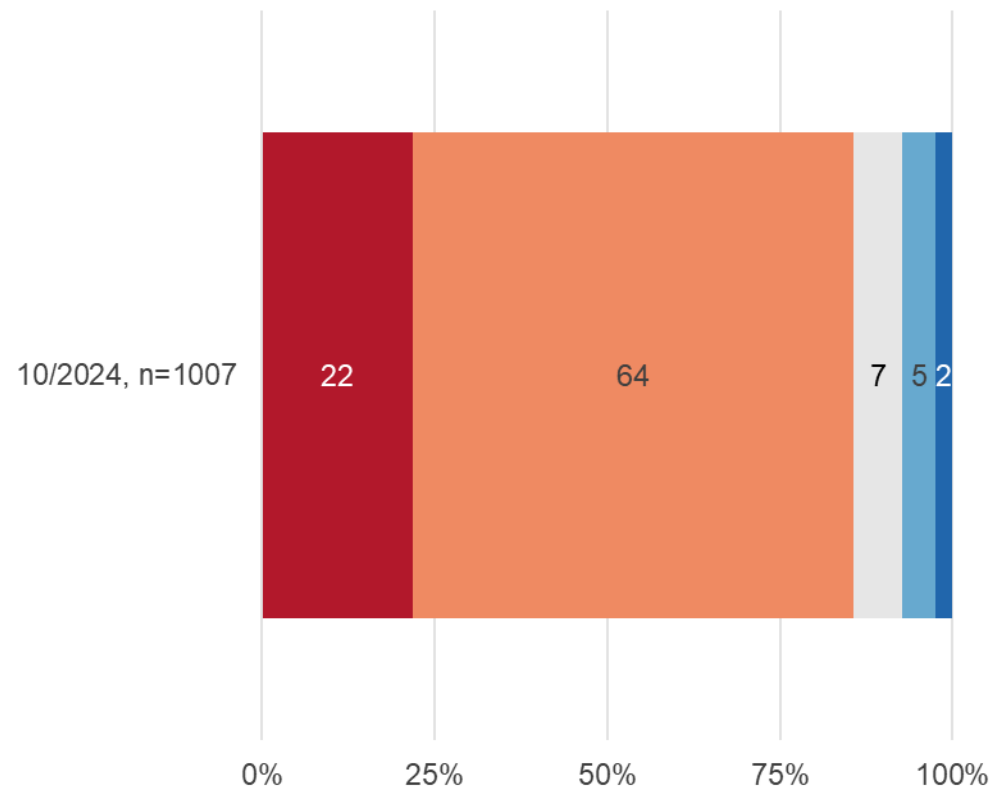
Riigi ametlike ohuteavituse kanalite usaldamine

- Riigi ametlikke ohuteavituse kanaleid üldjuhul usaldatakse, usaldajaid on kokku 86%, s.h väga usaldab 22%; mitte-usaldajaid on kokku 7% ja vastust ei osanud anda samuti 7%.
- Usaldajate seas on keskmisest enam 18-24-aastaseid (91%), eestikeelseid (88%), kõrgharidusega (90%) ja kõrgemasse ja pigem kõrgemasse sissetulekugruppi kuulujaid (vähemalt 89%) ning tallinlasi (89%).

Riigi ohuteavituskanalite usaldamine

n=kõik, %

■ Väga usaldate ■ Pigem usaldate ■ Ei oska vastata
■ Pigem ei usalda ■ Üldse ei usalda

Ohuteavitus

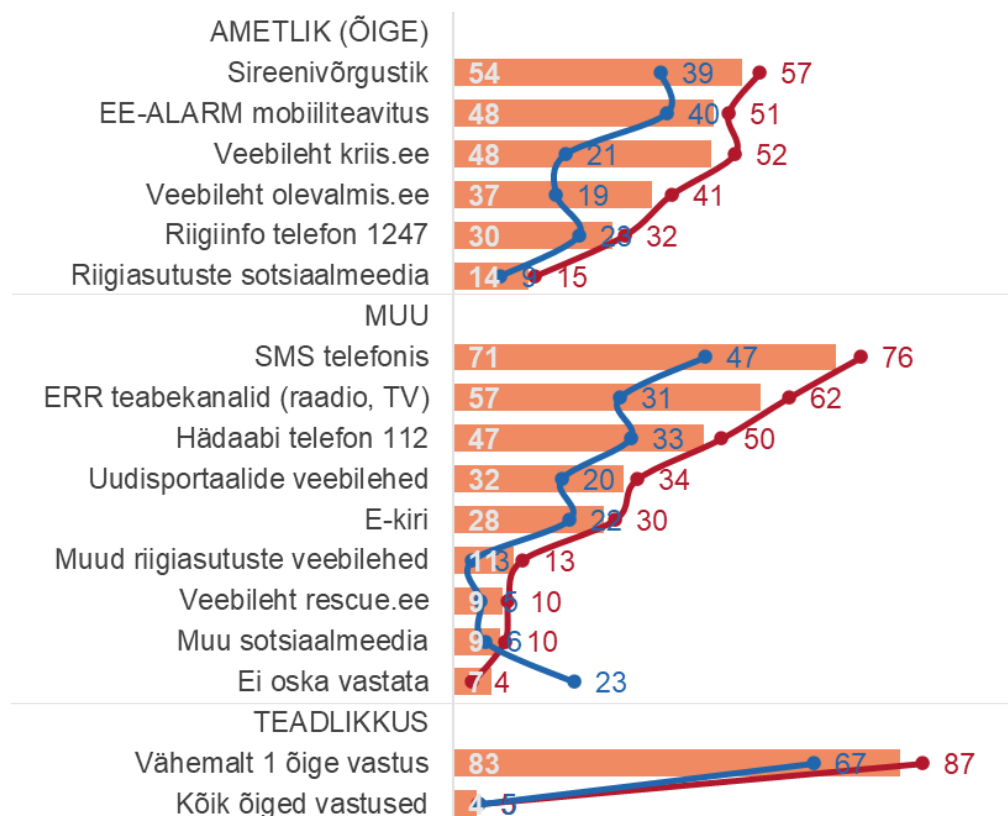
Teadlikkus riigi ametlikest ohuteavituse kanalitest

- Vastajatel paluti nimetada, millised loetletutest on neile teadaolevalt riigi ametlikud ohuteavituse kanalid. Keskmiselt nimetati 5 erinevat kanalit.
- Riigi ametlikest ohuteavituse kanalitest nimetati kõige sagedamini ehk ligikaudu poolte poolt **sireenvõrgustikku, EE-ALARM mobiilteavitust** ja veebilehte **kriis.ee**, juba veidi vähesemate ehk ligikaudu kolmandiku poolt veebilehte **olevalmis.ee** ja **riigiinfo telefoni 1247** ning vaid kuuendik nimetas **riigiasutuste sotsiaalmeediat**.
- Kõik muud vastused ei ole riigi ametlikud ohuteavituse kanalid.
- Kokku andis vähemalt ühe õige vastuse 83% elanikkonnast, kõiki riigi ametlike ohuteavituse kanaleid oskas üles loetleda vaid 4% elanikkonnast.
- Riigi ohuteavituse kanalite usaldajad nimetasid selle ametlike kanalitena rohkem kanaleid (keskmiselt 5,6) kui mitte-usaldajad (keskmiselt 4,1), usaldajate seas oli oluliselt enam ka õige vastuse andnuid.
- Mitte-usaldajad nimetasid ametlike kanalitena oluliselt harvemini veebilehti kriis.ee ja olevalmis.ee, samuti sireenvõrgustikku.

Teadadolevad riigi ametlikud ohuteavituse kanalid

n=kõik, %

10/2024, n=1007 Usaldab, n=876 Ei usalda, n=67

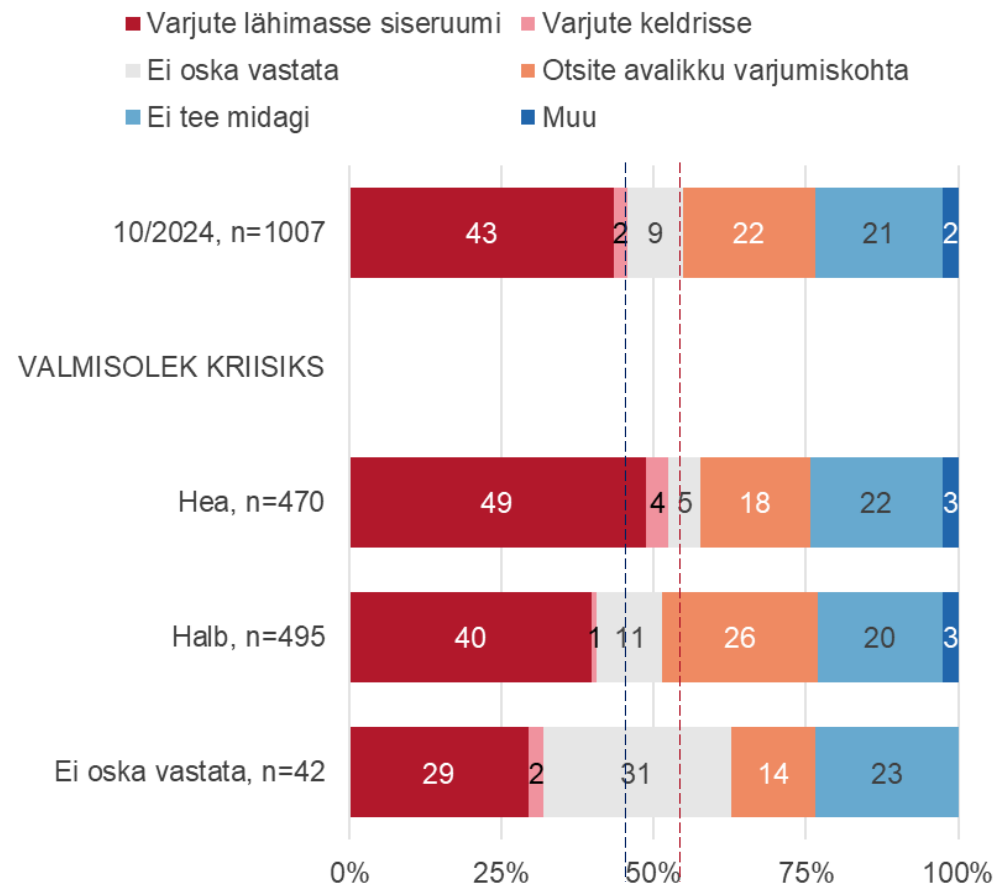

Varjumine

Käitumine riigi ohuteavituse korral

- Kui saadakse riigilt ohuteavituse ja peab varjuma, siis 43% varjub lähimasse siseruumi, 2% oma elamise keldrisse (selgus muude vastuste seast). Antud käitumist peetakse riigi poolt sobilikuks. Siseruumi või keldrisse varjujate seas on keskmisest oluliselt enam kuni 24-aastaseid ja enda hinnangul kriisilukorraks hästi valmistunud elanikke (52%).
- 22% elanikkonnast sooviks riigi ohuteavituse korral varjuda avalikku varjumiskohta ja 21% elanikkonnast ei teeks midagi.
- Mida noorem ollakse, seda tõenäolisemalt otsitaks avalikku varjumiskohta ja mida vanem ollakse, seda tõenäolisemalt ei tehtaks midagi – eelistuse piir jookseb 50-eluaastast. Selge erisus ilmneb ka elupiirkonnast – kui maapiirkondade elanikud ei teeks ohuteavituse korral tõenäolisemalt midagi, siis linnaliste piirkondade elanikud otsiksid tõenäolisemalt avalikku varjumiskohta.
- Lisaks hindasid avaliku varjumiskoha otsijad enda kriisiks valmisolekut sagedamini halvaks (26%).
- Muude vastustena nimetati lisaks, et sõidetakse linnast maale, teise riiki või käitutakse vastavalt olukorrale.

Käitumine riigi ohuteavituse korral (kui peab varjuma)
n=kõik, %

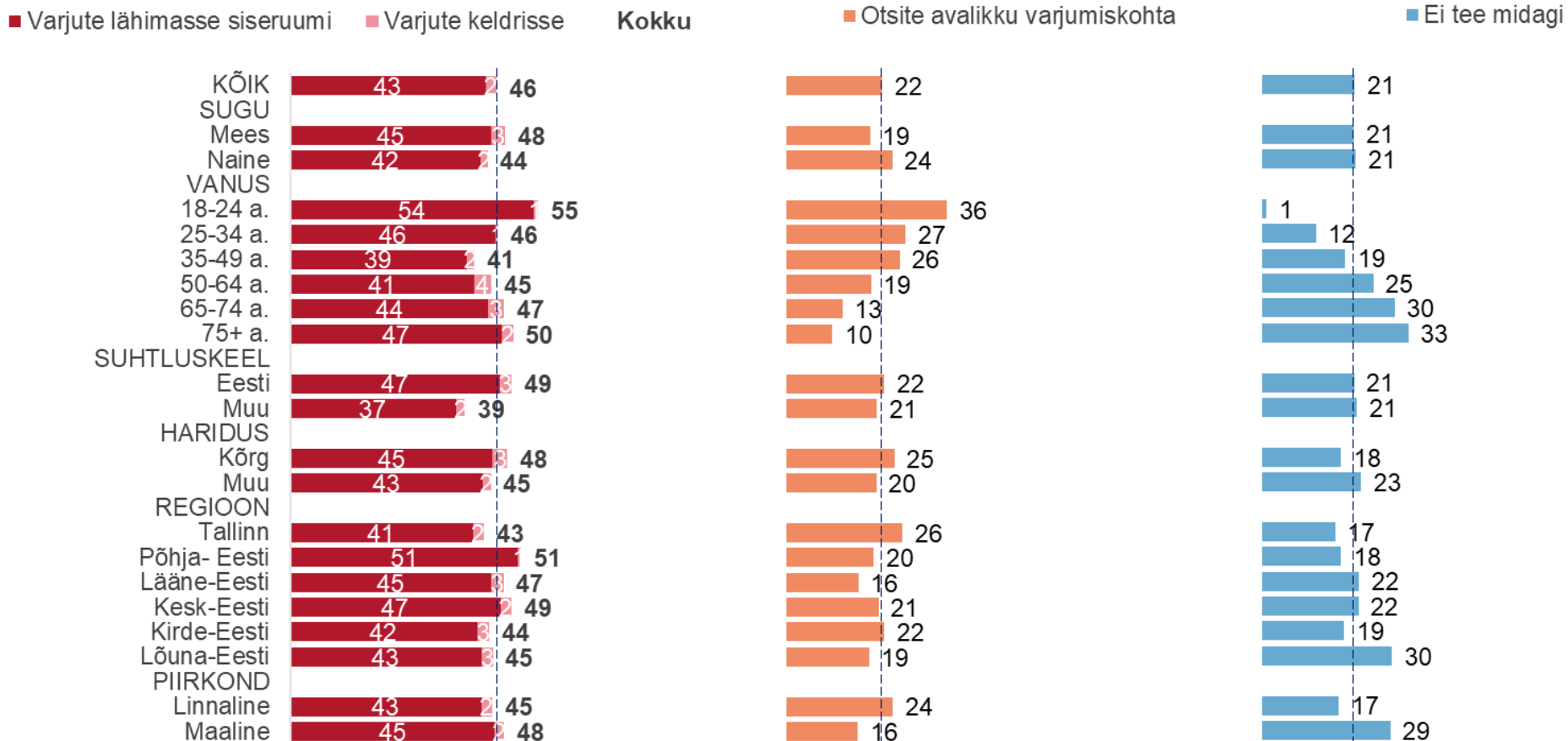

Varjumine

Käitumine riigi ohuteavituse korral

Käitumine riigi ohuteavituse korral (kui peab varjuma)

n=kõik, %

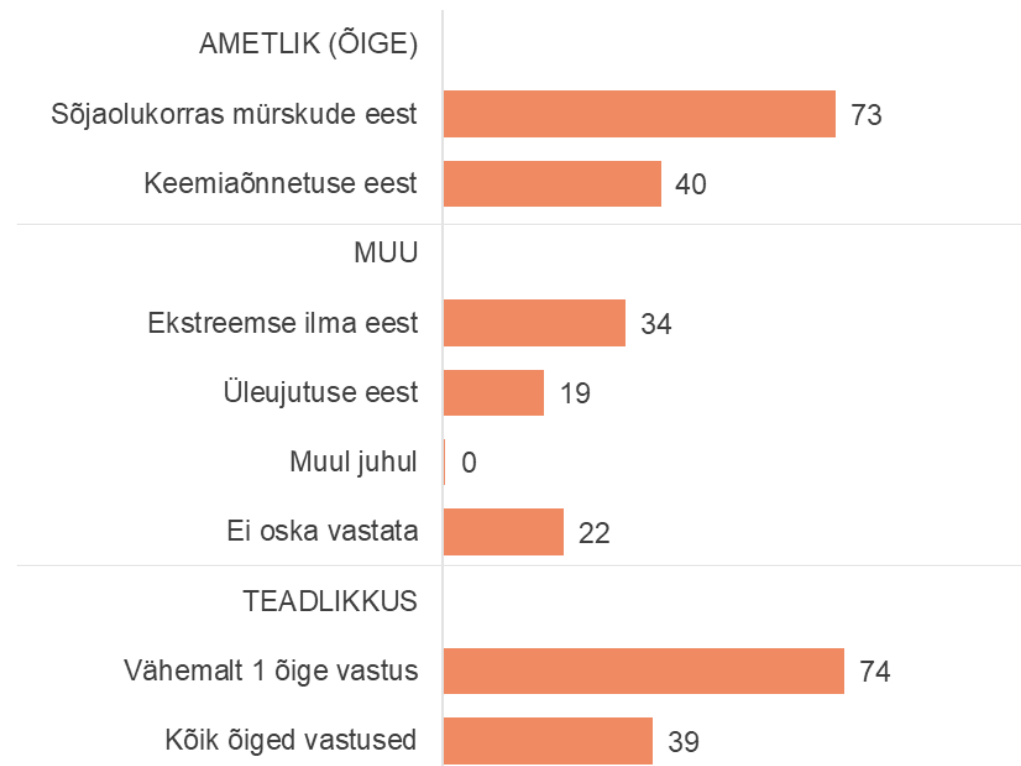

Varjumine

Avalikes varjumiskohtades varjumise võimalused

- Elanikele teadaolevalt saab avalikku varjumiskohta varjuda 73% arvates sõjaolukorras mürskude ja 40% arvates keemiaõnnetuse eest.
- Mõlema õige vastuse andis kokku 39% elanikkonnast ja vähemalt ühe õige vastuse 74%. Õige vastuse andsid sagedamini 25-34-aastased, eestikeelsed, kõrgharidusega elanikud, samuti enda hinnangul kriisiolukorraks hästi valmistunud elanikud ning elanikud, kel on kriisiolukorraks olemas suurem osa varudest või kõik varud.
- Lisaks arvati ekslikult, et avalikku varjumiskohta saab varjuda ka **ekstreemsete ilmastikuolude** (kolmandik) ja **üleujutuse** (viiendik) korral.
- Veidi enam kui viiendik ei osanud aga nimetada ühtegi olukorda, mil avalikku varjumiskohta varjuda saaks; sagedamini muukeelsed (36%) ja Kirde-Eesti (33%) elanikud, samuti enda hinnangul kriisiolukorraks halvasti valmistunud (27%) elanikud ning elanikud, kel ei ole kriisivarusid (60%).

Olukorrad, mil saab teadaolevalt avalikku varjumiskohta varjuda
n=kõik, %

Evakuatsioon

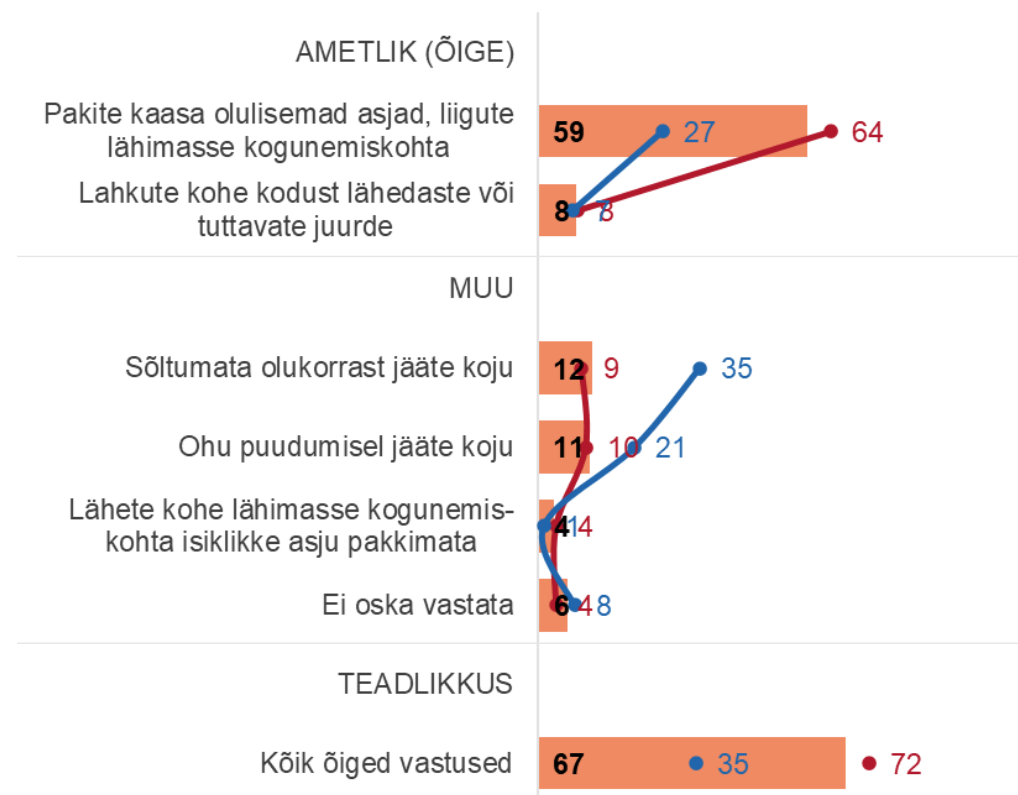
Käitumine evakuatsiooni korral

- Kui riik saadab evakuatsioonikorralduse, siis valdav osa ehk 59% pakib kaasa olulisemad asjad ning liigub lähimasse kogunemiskohta, kust riik korraldab transpordi evakuatsioonikohta, lisaks 8% lahkub kodust lähedaste või tuttavate juurde. Seega kokku 67% käitub riigi ametlikule ootusele vastavalt.
- Riigi ootustele vastavalt käituks evakuatsioonikorralduse puhul sagedamini kuni 50-aastased, kõrgharidusega ja Tallinna, samuti riigi ohuteavituskanaleid usaldavad (72%) elanikud.
- Lisaks läheks 4% lähimasse kogunemiskohta isiklike asju pakkimata ja kokku 23% jääks koju – s.h pooled neist kontrolliks, kas näevad või kuulevad midagi ohtlikku ja ohu puudumisel jääks koju, teine pool aga jääks koju igal juhul.
- Evakuatsioonikorralduse korral koju jääjate seas on sagedamini üle 49-aastaseid, Lääne-Eesti ja maapiirkondade elanikke, lisaks riigi ohuteavituskanaleid mitte-usaldavad elanikke (56%).
- Lisaks eristub, et mida vanem vanusgrupp, seda tõenäolisemalt eelistatakse koju jääda ja vastupidi.

Käitumine evakuatsiooni korral
sõltuvalt riigi ohuteavituskanalite usaldamisest

n=kõik, %

10/2024, n=1007 Usaldab, n=867 Ei usalda, n=67

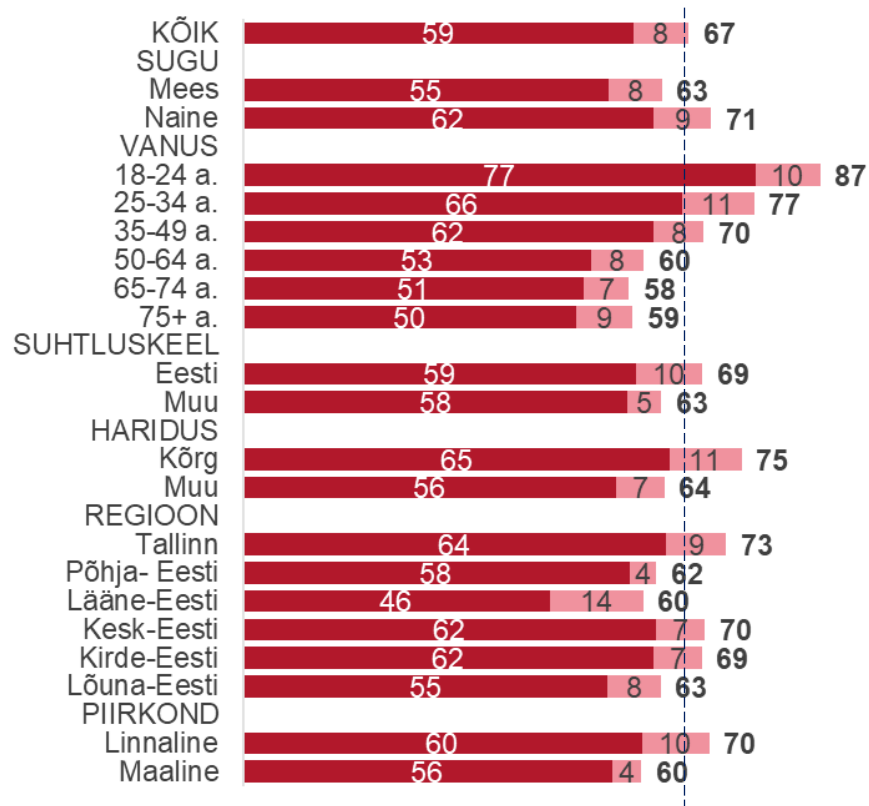
Evakuatsioon

Käitumine evakuatsiooni korral

Käitumine evakuatsiooni korral

n=kõik, %

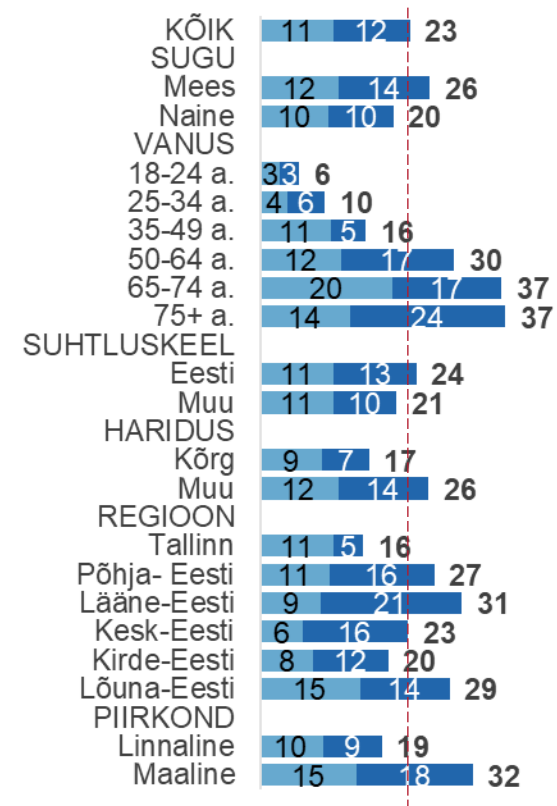
- Pakite kaasa olulisemad asjad, liigute lähimasse kogunemiskohta
 - Lahkute kohe kodust lähedaste või tuttavate juurde
- Kokku**

Käitumine evakuatsiooni korral

n=kõik, %

- Ohu puudumisel jääte koju
 - Sõltumata olukorrast jääte koju
- Kokku**

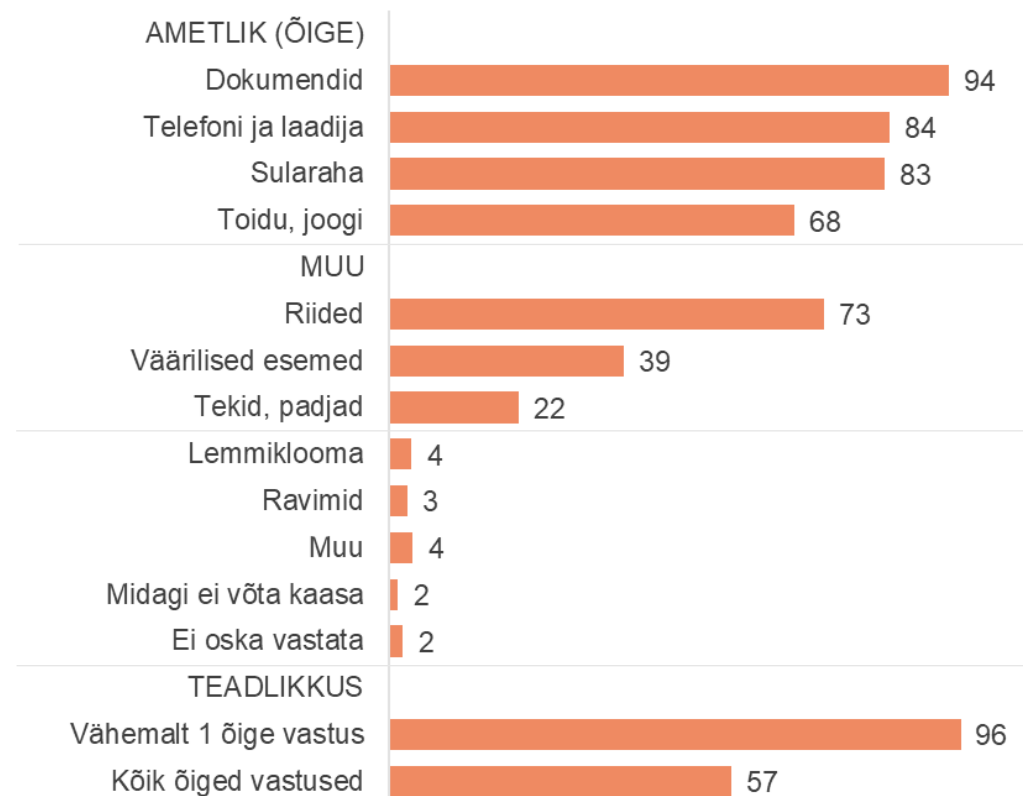

Evakuatsioon

Kaasa võetavad asjad evakuatsiooni korral

- Kui saadakse riigilt evakuatsioonikorraldus, siis valdav osa elanikest võtaks kaasa **dokumendid, telefoni koos laadijaga ja sularaha**. Lisaks võtaks 2/3 kaasa ka **toidu, joogi**. Need on riigi poolsed soovituslikud ootused evakuatsiooni korral.
- **Kõik soovituslikud asjad võtaks kaasa kokku 57% ja vähemalt ühe vajaliku asja 96% elanikkonnast**. Kõik vajalikud asjad võtaks evakuatsiooni korral kaasa sagedamini üle 49-aastased (vähemalt 61%), eestikeelsed (61%), maapiirkondade (63%) elanikud; samuti enda hinnangul kriisiolukorraks hästi valmistunud (64%) elanikud ning elanikud, kel on kriisiolukorraks olemas suurem osa varudest (64%) või kõik varud (77%).
- Kuid lausa 73% elanikest võtaks evakuatsiooni korral kaasa ka oma riided, 39% väärilised esemed ja 22% tekid, padjad.
- Muude vastuste seas nimetati sagedamini lemmikloomi (4%), ravimeid (3%), kuid ka tikke, enesekaitse vahendeid ja raadiot.

Kaasa võetavad asjad evakuatsiooni korral
n=kõik, %

Teostajad

TELLIJA

Päästeamet

Kontaktisik: Mari Krusten

(mari.krusten@rescue.ee, 5196 1611)

TEOSTAJA

Turu-uuringute AS

- Aruanne, projekti juhtimine: Liis Grünberg
(liis@туру-uuringute.ee, 585 29 707)
- Veebiküsitluse haldamine: Kristel Merusk
- Telefoniküsitluse juhtimine: Angelina Oblikas
- Ankeedi tõlge: Irina Strapatsšuk
- Ankeedi programmeerimine: Reijo Pohl
- Andmetöötlus: Even Korberg

Pärnu mnt 102, 11312 Tallinn

www.turu-uuringute.ee

**TURU-
UURINGUTE
AS**